

TAZE ŞEFTALİ İHRACATINDA TAKİP EDİLECEK YOL VE TAVSİYELER

Yazan: J.M. PHILIPPE (1)

Çeviren: Sevim YAVUZ (2)

Bursa bölgesinde, ticarî olarak çoğunluğu yabancı orijinli 20 kadar çeşitli çeşidi yetiştirilmektedir. Bu çeşitler içinde en fazla saha kaplayan 3 çeşit vardır ki bunlar: J. H. Hale, Dixired ve Hale Havendir.

Tablo I. de Türkiye'de belli başlı şeftali bölgelerinde, yukardaki 3 çeşidin ağaç sayısı (1966 Tarım Bakanlığı şeftali anketine göre) verilmiştir.

T a b l o — I.

Türkiye'de başlıca üç şeftali çeşidinin 1966 da ağaç sayıları :

B ö l g e	Ağaç sayısı		
	J.M. Hale	Dixired	Hale Haven
Bursa	605.575	272.200	137.610
İzmir - Aydın - Manisa	17.980	19.504	22.128
Sakarya - Kocaeli (İzmit)	71.828	18.212	26.372
Tokat - Samsun	34.212	6.628	17.724

Türkiye'de taze şeftali ihracatı geçen son 6 yıl içinde bir artış göstermemiş ve senede, ortalama olarak 1000 - 3000 ton arasında değişmektedir (*). Bunun en önemli sebebi Bursa bölgesinde J. H. Haleden başka dış pazarlara sevkedilecek, ihracata uygun diğer çeşitlerin yeterli miktarda yetiştirilmemesidir. Bursa bölgesinin diğer iki önemli çeşidi olan Dixired ve Hale Haven nakliyata elverişli değildir. Bursa bölgesinde bu sebeple ihracata uygun diğer çeşitlerin yetiştirilmesi teşvik edilmelidir. Ambalajhanelerin kullanılışını bütün bir mevsime yayma bakımından, ticaret çeşitlerinin, değişik zamanlarda olgunlaşan çeşitler olması gerekir.

(1) Yalova — FAO Meyvecilik Eksperi.

(2) Yalova — Meyvecilik Seksiyonunda Asistan.

(x) Türkiye taze şeftali ihracatının geri kalmasının diğer sebepleri: Hastalık ve zararlılarla mücadelenin layıkiyle yapılmaması, yetiştiricilerin çoğunun uygun bir meyve seyreltmesi uygulamaması, ambalajlamanın iyi olmaması, soğuk hava deposu ve Gemlik'de ihraç imkânlarının yetersizliğidir.

Taze şeftali ihracatının arttırılması için yetiştirilmesi tavsiye edilen çeşitler tablo 2 de verilmiştir.

T a b l o — 2.

Türkiye'den ihracatı düşünülen şeftali çeşitleri :

Çeşit	J.H. Hale'den kaç hafta evvel olgunlaştığı	Düşünceler
1 — Coronet	5,5	Muhtelif bölgelerde meyve kalitesi çok iyi. Sarı etli. Nakliyata çok uygun.
2 — Red Haven	4,5	Muhtelif iklimlerde meyve çok iyi. Sarı etli. Nakliyete çok elverişli.
3 — Sunhigh	2,5	Çeşitli bölgelerde çok iyi kaliteli meyve. Meyve eti sarı. Nakliyata çok uygun.
4 — Loring	1,5	Güneybatı Fransa'da meyve kalitesi Southland ve Hale Haven' den daha iyi. Nakliyata çok elverişli.
5 — J.H. Hale	0	Nakliyata çok uygun. Hâlen Türkiye'den ihracı yapılmaktadır.
6 — Rio-Oso-Gem	0,5	Fransa ve A.B.D. de meyve kalitesi çok iyi. A.B.D. de en fazla kazanç sağlayan çeşit nakliyata çok elverişli.

Tablo — 2, Altı çeşidin hepsinin nakliyat ve ihrac yönünden gerekli olan meyve kalitesine sahip olduklarını göstermektedir.

Bir çokları tarafından en iyi şeftali çeşidi olarak telâkki edilen Red Haven, şimdi Bursa bölgesinde üretilmektedir.

Coronet ve Loring 1968 Şubatında Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezine dışarıdan ithal edilmiştir. Sunhigh, Coronet ve Loring çeşitlerinin Bursa bölgesine adapte olabilecekleri tahmin edilmektedir.

Geç bir çeşit olan Rio-Oso-Gem'de meyve sineği larvalarının zararı fazla olacağından ilk plânda iyi bir mücadele programının tatbik edilmesi gerekir.

Bir gölgede ortalama olarak bir çeşitten tahminen 5.000 ton meyve istihsal edilmektedir. Bu çeşit için ihraç pazarından evvel deniz yoluyla nakliye problemleri halledilmelidir. Çünkü, gemilerin bir limana uğraması için kısa bir zamanda, yüklenecekleri veya boşaltacakları belirli bir miktar yükleri olmalıdır. Eğer Bursa bölgesinde tablo — 2 de zikredilen 6 çeşidin herbirinden ortalama olarak 10.000 ton meyve istihsal edilirse her yıl Türkiye'den 30.000 ton 1. kalite şeftali ihraç etmek mümkün olacaktır.

Bu sonuca ulaşmak için, Bursa fidanlıklarında, ihraç çeşitlerinden aşılı fidan üretilmesi için 5 yıllık bir plan tablo — 3 de verilmiştir.

Bu çeşitle ihracat periyodu 2 yıllık bir süreye dağılmış olacaktır. 1977 - 78 de her çeşitten ortalama olarak 10.000 tonluk istihsal 4 yaşlı ağaçlardan, hektara 400 ağaç ve 10 ton meyve istihsali hesap edilerek tahmin edilmiştir. Üretilcek fidanların % 20'si fidanlık tarafından ıskartaya ayrılacak kabul edilmiştir.

1977 - 78 de bu 6 çeşitten istihsali beklenen 60.000 ton meyvenin % 50'si yâni 30.000 tonu 1. kalite meyve olarak ihraç edileceği tahmin edilebilir. 1981 - 82 de ihraç için düşünülen bu miktar muhtemelen iki misline çıkacaktır.

Sonuç olarak, tablo — 2 de zikredilen çeşitten 600.000 aşılı fidan üretiminin Teknik Ziraat Müdürlükleri tarafından organize edilmesi tavsiye edilir. Anaç olarak nematoda çok mukavim olan Nemaguard şeftali çöğürleri kullanılmalıdır.

Nemaguard tohumları Türkiye'de üretilmesine başlanıncaya kadar dış memleketlerden ithal edilebilir.

Ö Z E T

Türkiye'de taze meyve olarak şeftali ihracatının geri kalmasının esas sebebi, Bursa bölgesinde J. M. Hale'den başka dış pazarlara arz edilecek ihracata uygun diğer çeşitlerin kâfi miktarda yetiştirilmemesidir. Bir

T a b l o — 3.

Çeşit	J. H. Hale'den kaç	Şeftali yetiştiricilerine satılacak fidan sayısı					1977-78 de beklenen istihsal (ton)
	Hafta evvel olgunlaştığı	1970-71	1971-72	1972-73	1973-74	1974-75	
1. Coronet	5,5	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	5.000
2. Red Haven	4,5	150.000	150.000	150.000	500.000	150.000	15.000
3. Sunhigh	2,5	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	10.000
4. Loring	1,5	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	10.000
5. J.H. Hale	0	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	15.000
6. Rio-Oso-Gem	0,5	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	5.000

Her yıl üretilecek fidan sayısı

600.000

60.000

bölgede her çeşitten tahminen ortalama 5.000 ton meyve istihsal edilmeli ve bunun ihracı için dış pazarlardan evvel deniz yoluyla nakliye durumu organize edilmelidir.

Altı çeşit — Coronet, Red Haven, Sunhigh, J. M. Hale, Loring ve Rio-Oso-Gem ihraç için tavsiye edilen çeşitlerdir. Bu çeşitlerin meyve kaliteleri ve nakliyata mukavemetleri çok yüksektir. Olgunlaşma zamanları da farklı olduğundan ihracat periyodu şimdiki gibi birkaç güne değil, 2 aya inhisar etmiş olur.

Bursa fidanlıklarında bu 6 ihraç çeşidinden senede 600.000 aşılı fidan üretimine ait, plân verilmiştir. Bu plânın tatbikine hemen başlanırsa, 1977 - 78 de 30.000 tonu ihracata uygun 1. kalite meyve olmak üzere 60.000 tonluk bir şeftali istihsaline ulaşılmış olacaktır.

Anaç olarak da nematoda yüksek mukavemet gösteren Nemaguard çöğürleri kullanılmalıdır.

S U M M A R Y

The lagging of the Turkish export market of fresh peaches is mainly due to the fact that in Bursa area, no other varieties adequate for export than J. M. Hale are grown in big quantity to offer to the foreign market. It is estimated that an average of 5.000 tons of one variety should be produced in one area, before an export market of that variety could be established by sea.

Six varieties-Coronet, Red Haven, Sunhing, J. M. Hale Loring and Rio-Oso-Gem-are recommended to be grown for export. They are first quality fruit and very good shippers; they ripe at different times which will allow an export period of about two months, against the present few days.

A tentative five year plan for the production of 600.000 budlings per year of these exportable varieties, in the Bursa nurseries is given.

This plan if started without delay, could lead to the production of 60.000 tons of peaches in 1977 - 78, of which 30.000 tons of first grade quality could be exported.

It is proposed to use as rootstock the Nemaguard seedlings which are highly resistant to nematods.

LİTERATÜR KAYNAKLARI

- 1 — 1966 Türkiye şeftali anketi. Tarım Bakanlığı, Plânlama ve Ekonomik Araştırma Dairesi Başkanlığı, yayın No: 21, sayfa 79.